

Освіта

Галузевий е-дайджест проекту «Розробка курсу на зміцнення місцевого самоврядування в Україні» (ПУЛЬС)

Листопад 2016

Новини

МОН спробує зменшити регуляторний вплив на школи

У Міністерстві освіти планують переглянути накази відомства на предмет можливого зменшення регуляторного впливу на заклади освіти. Відповідний наказ підписаний Міністром освіти і науки України Лілією Гриневич.

Згідно з цим документом будуть переглянуті всі чинні накази МОН, включаючи нормативно-правові акти, видані до 24 серпня 1991 року.

Для реалізації поставленої мети, керівникам структурних підрозділів МОН, керівникам Державної інспекції навчальних закладів, Українського центру оцінювання якості освіти, Інституту модернізації змісту освіти, Інституту освітньої аналітики та Державного підприємства «Інфоресурс» доручено організувати перегляд усіх чинних наказів міністерства, які відносяться до компетенції цих установ.

Зокрема нормативні документи будуть переглянуті на предмет їх відповідності нормативно-правовим актам вищої юридичної сили та можливого зменшення регуляторного впливу на заклади освіти, підприємства, установи, організації, що працюють у системі освіти.

У відомстві зазначають, що метою зазначеної роботи має стати спрощення документообігу, звітності, стандартів, скасування необхідності різних погоджень у МОН, отримання дозволів, безпідставних і необґрунтованих вимог документів, що не впливають на прийняття рішення тощо.

За результатами проведеної роботи керівники зазначених установ освіти до 09 грудня мають надати міністерству переліки наказів відомства, що потребують визнання їх такими, що втратили чинність, а також переліки наказів, що потребують внесення змін.

У свою чергу, департаменту правового забезпечення до 23 грудня 2016 року доручено підготувати проект наказу МОН про визнання наказів відомства такими, що втратили чинність. Як відомо, наприкінці листопада, Ініціатори руху EdCamp оприлюднили проміжний звіт опитування освітян щодо подолання бюрократичних процесів в українських навчальних закладах.

Джерело: <http://osvita.ua/school/53281/>

Новини міжнародного досвіду

7 принципів фінської освіти

Низка міжнародних досліджень показала, що фінська освіта є однією із найбільш ефективних у світі. Система освіти Фінляндії займає перше місце за показником рівня знань, кількістю дітей, які люблять читати, друге місце – у сфері природничих наук, а третє – в галузі математики.

Традиційна фінська школа складається з двох рівнів: 1-6 класи і 7-9 класи. Після цього школярі продовжують навчання у додатковому 10 класі, де можуть підвищити рівень своїх оцінок, а потім – вступають у професійні коледжі чи ліцеї, які можна порівняти з нашими 11-12 класами.

Що ж робить фінську освіту такою особливою та вдалою? Про сім принципів освіти в Фінляндії розповідає Наталія Кіреєва з Гельсінкі.

1. Рівність шкіл. Проявляється в однаковому забезпеченні усіх шкіл країни обладнанням, однаковою системою освіти та пропорційним фінансуванням. І хоча у найбільшій школі країни вчиться понад 900 учнів, а у най-меншій – 11, умови навчання всюди рівноцінні. У Фінляндії діє лише 10 приватно-державних шкіл, але умови навчання в них відрізняються від державних лише використанням різних методик викладання: Монтессорі, Френе, Штайнера тощо. А також наявністю більшого вибору іноземних мов для вивчення.

Рівність навчальних дисциплін. У Фінляндії негативно ставляться до класів із поглибленим вивченням тієї чи іншої дисципліни. Навпаки, усі предмети викладають рівноцінно. Але є можливість створення спеціалізованих класів – за певної кількості обдарованих в окремій галузі дітей.

Рівність батьків. Питання про соціальний статус та професію батьків вчителям дозволено ставити лише в крайніх випадках, анкетування та опитування подібного типу заборонені.

Рівність учнів. Фінських учнів не ділять на «хороших» чи «поганих», немає поділу на класи за вподобаннями чи вміннями. Усі діти мають однакові права в школі. Також фінська освіта спрямована на те, щоб максимально інтегрувати дітей з особливими потребами в соціальне середовище. Для цього діти з інвалідністю навчаються у звичайних школах. За потреби при школі створюють класи для учнів із вадами слуху чи зору.

Рівність вчителів. Відповідно до фінської системи освіти вчителі повинні бути безпристрасними до своїх учнів і оцінювати всіх об'єктивно. Жодних «улюбленців» та «своїх класів». За вчителем залишається лише роль наставника. Будь-які відхилення від цього правила загрожують учителю звільненням. Усі вчителі однаково важливі в колективі: і математики, і гуманітарії.

Рівність дорослих і дітей. Уже в першому класі дітей ознайомлюють із їхніми правами та пояснюють, у яких ситуаціях є можливість скаржитися соціальним працівникам. Батькам це дає змогу зрозуміти, що їхня дитина – особистість, яку вони повинні поважати. Вчителі також не мають права ображати чи принижувати школярів, і це правило підтверджується фінським законодавством. Головна особливість у тому, що вчителів приймають на роботу на основі однорічного контракту, який щоразу потрібно поновлювати, та платять дуже високу заробітну плату. Так, зарплата помічника починається від позначки 2500 євро, вчитель же може отримувати до 5000 євро.

2. Безкоштовність. У Фінляндії не лише освіта є безкоштовною, але й усе, пов'язане з навчальним процесом: підручники, канцелярські товари та інші матеріали для навчання, екскурсії та шкільні поїздки, харчування, шкільний транспорт. Окрім того, будь-який збір коштів із батьків заборонений.

3. Індивідуальний підхід. Для кожного учня створюється окремий навчальний план, починаючи від підбору підручників, закінчуючи переліком завдань для розв'язання на уроці та вдома. Прописується навіть кількість часу, яку учень повинен присвятити домашнім завданням. У межах одного уроку різні учні можуть виконувати різні завдання з теми. Якщо для одного виклад ведеться коротко і про головне, даються легкі задачі, то іншим пояснюють все більш детально та даються завдання вищої складності. Відповідно до рівня навчального плану і проводиться оцінювання.

Також у Фінляндії діє спеціальна програма допомоги учням, яким важко дається навчання. Але на відміну від популярного в Україні репетиторства, фінські учні отримують додаткові заняття від власних вчителів у позаурочний час.

Діє у Фінляндії і так зване корегуюче навчання, в межах якого учням допомагають краще засвоювати матеріал. Така система дуже корисна для дітей, що не мають схильності до окремих галузей науки, мають труднощі із нерідною фінською мовою чи запам'ятовуванням, або ж поведінкові проблеми.

4. Практичність – головне правило викладання. Дітей у школі навчають здебільшого тому, що їм знадобиться у житті. Змалку фіни знають, як зорієнтуватися на місцевості, як порахувати вартість товару з кількома знижками, як вирахувати відсоток від податку, створити резюме в Інтернеті, контролювати банківський рахунок тощо.

Також у фінських школах немає такого явища, як іспит. Чи проводити періодичні контрольні і самостійні роботи – вирішує вчитель. Загальний контроль знань проводиться лише після закінчення школи, але й до нього школярів зумисне не готують, а результати контролю не є такими вже і важливими. Адже головне підготувати не до іспиту, а до життя.

5. Довіра до вчителів. У Фінляндії немає різноманітних перевірок та методичних консультацій. Для країни діє єдина система освіти, і, відповідно, однакові рекомендації для вчителів. Як викладати, обирає сам учитель.

Довіра до учнів. Вважається, що учень сам може обрати, що для нього корисніше. Наприклад, якщо на уроці вмикають документальний фільм, а дитині він не цікавий, школяр може замість перегляду стрічки читати книгу.

6. Важливою складовою фінської освіти є добровільність. Учаться той, хто хоче вчитися. Якщо дитина не зацікавлена в освіті або немає до цього здібностей, її навчання закінчується після 9 класу. Увагу учня скерують на якусь нескладну практичну професію та не будуть завалювати «двійками». Адже не всім будувати літаки, хтось має і професійно керувати автобусами. У цьому фіни і бачать завдання середньої школи: виявити, чи їти дитині вчитися далі в ліцей, чи корисніше піти у професійне училище. Варто відзначити, що обидва шляхи у Фінляндії однаково високо цінуються.

Щоб допомогти дитині зорієнтуватися в майбутніх професіях, в школах працює спеціаліст із профорієнтації, який за допомогою тестів та бесід координує навчання школяра та орієнтує його на певні види діяльності.

Важливе місце посідає контроль шкільного режиму. Всі уроки, які учень пропустив, він усе одно має «відсидіти». Якщо в учня з'являються «вікно» між уроками, його можуть відправити на заняття до іншого класу. Розв'язувати завдання та бути активним – не потрібно, але присутність – обов'язкова. Регулярні невиконання завдань, пасивність на уроках – ніхто не принижуватиме учня, не погрожуватиме йому та не викликатиме батьків до школи. Школяра просто не переведуть у наступний клас.

Залишатися на другий рік у Фінляндії не соромно. Адже доросле життя – штука серйозна, до нього потрібно добряче підготуватися. Тому і був введений додатковий, але не обов'язковий 10-й клас.

7. Фіни вважають, що основна роль школи – навчити дитину самостійності. Замість того, щоб змушувати «зубрити» формули, вчителі показують, як ефективно використовувати довідники, калькулятори, Інтернет то-що для вирішення їхніх проблем. Вчителі не розкривають під час уроків нових тем – усе є в підручнику, де учні повинні знайти та виокремити інформацію самостійно. Також вчителі не втручаються в особисті конфлікти між школярами, даючи їм самим розібратися. Навіщо оцінки?

До третього класу учнів не оцінюють ні за якими критеріями чи показниками. З третього по сьомий клас використовують лише усні оцінки: «добре», «задовільно», «чудово». А вже далі діє десятибальна шкала оцінювання. Школи використовують електронні щоденники учнів, куди вносяться не лише оцінки дитини, а й інформація про відвідуваність, поведінку, коментарі вчителів, психолога, працівника з профосвіти тощо. Самі ці оцінки не відіграють важливої ролі для вчителів та школи, а для школяра є лише стимулом для досягнення мети та здобуття нових знань. Приємні дрібниці фінської школи:

- немає охорони чи високого паркану довкола школи. Тут діє система автоматичних замків, тож школярі можуть потрапити у приміщення тільки відповідно до розкладу;
- сидіти за шкільною партою не обов'язково. Для максимально комфортного проведення часу школярам дозволено сидіти на підлозі чи на килимах, які є у всіх кабінетах молодшої та середньої школи. Також діти можуть ходити у змінному взутті чи бігати лише в шкарпетках;
- немає форми, діти можуть приходити навіть у піжамах;
- у Фінляндії вчителі не практикують викликання учнів «до дошки». Під час уроку всі виконують завдання самостійно, а вчитель та його помічники контролюють і допомагають школярам. До речі, учні можуть писати в зошитах олівцем і стирати написане хоч сотню разів;
- уроки на свіжому повітрі є невід'ємною складовою фінської школи. Також кожної перерви вчителі виводять дітей на свіже повітря;
- а ще фінські діти практично не отримують домашніх завдань. Батькам замість навчання вдома рекомендують зводити дітей у музей, галерею, на пікнік, у басейн тощо.

Джерело: <http://starylev.com.ua/club/article/7-pryncypiv-finskoyi-osvity>

СЕКТОРАЛЬНУ СТРАТЕГІЮ ГАЛУЗІ ОСВІТИ СХВАЛЕНО!

22 листопада 2016 року в Івано-Франківську під час Форуму місцевого самоврядування «Секторальні реформи в призмі децентралізації: освіта, охорона здоров'я, соціальний захист населення, адміністративні послуги» відбулось засідання секторальної робочої групи «Освіта». У засіданні взяли участь 93 учасники, зокрема директори департаментів освіти і науки, начальники відділів освіти, міські та сільські голови, представники ОТГ, депутати, секретарі міських рад, вітчизняні та іноземні експерти, інші фахівці галузі. Модератором була голова Секції освіти, начальник управління освіти

Первомайської міської ради Галина Остапенко, яка наголосила на важливості змін у галузі, основних тенденціях розвитку вітчизняного освітнього простору.

Учасники зустрічі мали змогу поспілкуватись із директором Департаменту видатків бюджету гуманітарної сфери Міністерства фінансів України Романом Єрмоличевим та директором департаменту економіки та фінансування Міністерства освіти і науки України Світланою Даниленко щодо механізмів фінансування галузі освіти в 2017 році.

Під час роботи було озвучено такі проблемні питання: розроблення методики передачі комплексів ПТУ із державної форми власності у комунальну; збереження механізму забезпечення від ресурсних втрат ОТГ протягом 5 років у період децентралізаційної освітньої реформи; відсутності фахівців у галузі на місцях; автономії ОМС щодо формування дохідної частини місцевих бюджетів, зокрема достатності освітньої субвенції.

Учасниками засідання було сформульовано такі пропозиції до Центральних органів влади:

- забезпечити прямі міжбюджетні відносини між державним бюджетом та місцевими бюджетами, зокрема бюджетами ОТГ;
- протягом 5 років впровадження реформи децентралізації здійснювати повне фінансування делегованих повноважень у галузі з державного бюджету, не зменшуючи обсяги освітньої субвенції та не змінюючи напрями видатків із неї;
- надати права ОТГ формувати дохідну частину місцевого бюджету самостійно;
- спрямувати залишки освітньої субвенції на забезпечення не тільки капітальних, а й поточних видатків на утримання шкіл.

Під час обговорення учасники в цілому виявили розуміння необхідності реформування галузі освіти. Поряд із тим акцентували увагу на тому, що одним із показників визнання спроможною ОТГ є достатність освітньої субвенції та створення умов для забезпечення від ресурсних втрат протягом 5 років (період підтримки ОТГ). Зміна правил гри у такому разі під час децентралізаційної реформи, на думку фахівців, не сприятиме достатньому забезпеченню закладів освіти. Так, прогнозуються значні видатки із місцевих бюджетів на їх утримання, а подекуди відсутність фінансової спроможності це робити. Тому фінансування з місцевих бюджетів у 2017 році заробітної плати непедагогічних працівників та комунальних послуг навчальних закладів сприймається критично.

Також учасники робочої групи схвалили секторальну стратегію, представлену аналітиком Асоціації міст України Людмилою Мозговою. В обговоренні акцентовано було увагу на кадровому забезпеченні системи освіти, змінах у змісті навчальних програм, створенню умов для надання якісних освітніх послуг. Підтримано ідею професійної освіти молоді, забезпечення психологічного комфорту. Дискусійним виявилось питання моніторингу рівня задоволення учнів-старшокласників якістю наданих їм освітніх послуг. Однак ідея щодо необхідності здійснювати моніторинг якості наданих освітніх послуг у системі освіти отримала одностайну підтримку (механізми такого моніторингу мають ще бути розроблені).

Під час зустрічі експерт SKL Інтернешнл шведсько-українського проекту «Підтримка децентралізації в Україні» (Польща) Ян Герчинський розповів про досвід реформування освіти Польщі й акцентував на проблемах України в галузі.

Начальник відділу аналітики загальної середньої освіти Інституту освітньої аналітики Наталія Титаренко та начальник відділу вищої освіти Інституту освітньої аналітики Валентина Ткаченко розповіли про можливості аналітичної інформації, розміщеної на електронній платформі їхнього закладу.

Про соціальні ініціативи в освітньому просторі міста Одеси поділилась досвідом заступник директора департаменту освіти і науки Одеської міської ради Ольга Дума.

Учасники форуму познайомились із досвідом утворення освітніх округів об'єднаних територіальних громад із уст першого заступника сільського голови Вишевицької ОТГ Володимира Мартинюка.

23 листопада 2016 року учасники секторальної робочої групи відвідали Українську гімназію № 1 та Центр патріотичного виховання учнівської молоді імені С. Бандери м. Івано-Франківська. Своїх колег привітав особисто директор департаменту освіти та науки Івано-Франківської міської ради Ігор Смаль.

У цілому робота під час форуму засвідчила про необхідність реформування галузі, кроками до якого стане втілення завдань озвученої та прийнятої секторальної стратегії на місцях.

Центр аналізу та розробки законодавства

Законодавство

Уряд затвердив перелік професій загальнодержавного значення

16 листопада 2016 року на засіданні Уряду було прийнято постанову Кабінету Міністрів України № 818 «Про затвердження Переліку професій загальнодержавного значення, підготовка за якими здійснюється за кошти державного бюджету». Постановою визначається перелік професій загальнодержавного значення, за якими здійснюватиметься підготовка фахівців за кошти державного бюджету України, що є необхідним кроком для збереження мережі професійно-технічних напрямів освіти та дефіцитних спеціальностей.

Усього затверджено у переліку 19 професій:

Виноградар	6112
Бджоляр	6123
Бурильник експлуатаційного та розвідувального буріння свердловин на нафту та газ	8113
Помічник бурильника експлуатаційного та розвідувального буріння свердловин на нафту й газ	8113
Моторист бурової установки	8113
Тістороб	7412
Верстатник деревообробних верстатів	7423
Живописець	7324
Верстатник широкого профілю	8211
Токар	8211
Фрезерувальник	8211
Налагоджувальник верстатів і маніпуляторів з програмним керуванням	7223
Складальник корпусів металевих суден	8284
Монтер колії	7129
Слюсар з ремонту дорожньо-будівельних машин та тракторів	7233
Машиніст бурової установки (будівельні роботи)	8332
Монтажник систем вентиляції, кондиціонування повітря, пневмотранспорту й аспірації	7233
Помічник машиніста тепловоза	8311
Помічник машиніста електровоза	8311

Консультації

? Чи зараховується період роботи на посаді директора загальноосвітньої школи комунальної форми власності до стажу державної служби?

! Питання державної служби регулюється Законом України «Про державну службу», прийнятим Верховною Радою України від 10.02.2015 № 889-III. Статтею 46 цього Закону визначаються поняття стажу державної служби та час, що зараховується до цього стажу. Порядок обчислення стажу державної служби регулюється відповідною постановою Кабінету Міністрів України від 25.03.2016 № 229. Зокрема пункт 4 цього Порядку передбачає, що до стажу державної служби зараховуються:

час перебування на посаді державної служби відповідно до Закону;

час перебування на посаді народного депутата України;

час перебування на посадах працівників дипломатичної служби;

час перебування на посадах в органах місцевого самоврядування, передбачених Законом України «Про службу в органах місцевого самоврядування»;

час перебування на посадах суддів;

час перебування на посадах прокурорів;

час перебування на посадах, на яких присвоюються військові та спеціальні звання;

час професійного навчання державного службовця з відривом від служби, якщо не пізніше 75 днів після його завершення така особа повернулася на державну службу, крім випадків, установлених законом;

період, коли державний службовець не працював з поважних причин, але залишався у трудових відносинах з державним органом;

час перебування державного службовця у відпустці по догляду за дитиною до досягнення нею трирічного віку, а в разі, коли дитина потребує домашнього догляду, – у відпустці без збереження заробітної плати тривалістю, визначеною у медичному висновку, але не більш як до досягнення дитиною шестирічного віку;

час перебування на посадах радників, помічників, уповноважених та прес-секретаря Президента України, працівників секретаріатів Голови Верховної Ради України, його Першого заступника та заступника, працівників патронатних служб Прем'єр-міністра України та інших членів Кабінету Міністрів України, помічників-консультантів народних депутатів України, помічників та наукових консультантів суддів Конституційного Суду України, помічників суддів, а також на посадах патронатних служб в інших державних органах.

Отже, період роботи на посаді директора загальноосвітньої школи комунальної форми власності не може бути зарахований до стажу державної служби.

Центр аналізу та розробки законодавства

Асоціації міст України

Коментарі експертів

ЛІЛІЯ ГРИНЕВИЧ ПРО ЗАВДАННЯ МІСЦЕВИХ ОРГАНІВ ОСВІТИ

Давайте увійдемо в новий рік без боргів перед громадою», – Лілія Гриневич у Рівному на нараді за участі керівників обласних управлінь освіти і науки

Місцеві органи освіти мають провести моніторинг впровадження оновлених програм, підбити підсумки року за питаннями, що стосуються опорних шкіл, та остаточно закрити питання із забезпечення шкіл підручниками 4 та 7 класів. Про це розказала Лілія Гриневич під час свого виступу на нараді за участі керівників обласних управлінь освіти і науки в Рівненській ОДА в рамках свого робочого візиту на Рівненщину.

“Ми багато робимо торуючи шлях вперед. І мені б хотілось, щоб в кінці цього року ми провели для себе самооцінку по певних показниках, які справді відчують діти, відчують наші батьки, відчують діти”, – зазначила Лілія Гриневич.

Зокрема Міністр наголосила на відповідальності місцевих управлінь освіти у сфері впровадження нових освітніх реформ.

“Відстань між вами і пересічним класом вашої області значно менша, ніж між цими дітьми та МОН. Тому від вас у значній мірі залежить успішність усіх змін, які впроваджує Міністерство. Саме ви маючи безпосередній контакт з вчителями можете зробити так, щоб більше педагогів почало використовувати сучасні методики викладання”, – пояснила очільниця МОН.

Щодо опорних шкіл, Лілія Гриневич дала доручення керівникам управлінь освіти проаналізувати скільки було відкрито шкіл, скільки кабінетів для вивчення природничих наук та як здійснювались закупівлі автобусів.

“Відчуйте свою відповідальність. Від вашої фахової позиції, вміння робити роботу над помилками залежить якість освіти наших сільських дітей”, – наголосила Міністр.

Щодо закупівлі підручників 4 і 7 класів, Лілія Гриневич наголосила, що затримки видавництва є лише в тих областях, що пізно зробили замовлення на друк. Зараз, коли майже всі підручники надруковані, найважливіше – оперативно довести їх у школи до Нового року.

“Давайте увійдемо в новий рік без боргів перед громадою, та ретельно проаналізуємо усі напрямки нашої співпраці. Ми – команда і працюємо на спільну справу, тому нам важливо все робити разом та обмінюватись інформацією”, – підкреслила Лілія Гриневич.

Джерело: <http://mon.gov.ua/usi-novivni/novini/2016/11/25/%E2%80%9Cdavajte-uvijdemo-v-novij-rik-bez-borgiv-sdu/>